

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de
Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus LIX. De Sponsione & Ludo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS LIX.

De Sponsione & Ludo.

MÆvius ludit cum filiis familias, Religiosis. 1. Qui vel non habent licentiam, vel tantum habent licentiam exponendi tres florenos, cum tamen exponant triginta, quos erant lucrati. 3. Ludo cum damno liberorum. 4. Apponit pecuniam alteram, furtivam, vel saltem suspectam de furto. 5. Alium ludere cogit. 6. Charta folia nota, abscondit, vel ita disponit specula, ut alterius nota videre possit, fingit se imperitum. 7. Etsi sit altero multo peritior. 8. Certus, Titiam nunquam speratam esse certat cum pluribus, quod eam non sperat haburi in uxorem, addens, se de hoc esse certum. 9. Ludit lusu prohibito. 10. Quod inde percipitur, retinet; quod verò perdit, non solvit, vel solum reperit. 11. Imò ludit animo non solvendi vel opponendi exceptionem legis. 12. Lucrum ex lusu prohibito perceptum reddere renuit, negatque, se tali lusu lusse. 13. Aliis in lusu blasphemare solitis colludit, & aleas subministras Principe connivente. 14. Ludit in loco sacro, pecuniam erga preces & Missas exponit. 15. Pro Re-

QUÆR. I. Quid sit sponsio, & ludus?

R. Sponsio est contractus, quo duo vel plures de veritate alicujus rei incertæ sibi invicem aliquid spondent, ut ejus sit, qui veritatem fuerit allecutus.

R

Spon-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

Sponsioni affinis est ludus, qui definitur: Certamen quoddam ob animi oblectationem susceptum ea conditione, ut res ab utroque exposita victori cedat.

Certum est, hos contractus secundum se esse licitos, & spectare ad virtutem eutrapeliæ seu affabilitatis pro recreando animo, dummodò extrinsecus à periculo blasphemix, perjurii, rixarum, furti, scandali, &c. non vitentur, & adsint sequentes conditiones:

2. Prima conditio est, ut ludens possit alienare rem, quam lusui exponit, hinc

1. Filiusfamilias ex bonis patris sine licentia saltem tacitâ ejusdem, Religiosus sine licentia Superioris non possunt pecuniam lusui exponere, ideòque nec perdere, nec lucrari. Ratio est, quòd invito Domino exponerent pecuniam alienam, cujus collusor non potest fieri Dominus; ergò nec ipsi poterunt justè acquirere pecuniam collusoris, aliàs enim conditio esset inæqualis. Quòd si collusor sciat, filium vel Religiosum non habere licentiam, & tamen cum iis ludat & perdat, Religiosus, & filiusfamilias non tenebitur ad restitutionem, quia scienti & volenti non fit injuria, *Tamb. Spor. t. 6. c. 6. §. 3.* Dixi, sine licentia saltem tacitâ; nam sæpè Superiores non sunt inviti, ut Religiosi ex pecuniis ad honestam v.g. recreationem concessis modicum quid in lusum, qui statum non dedecet, impendant, idem à potiori tenet in filiisfamilias, quorum patres minùs sunt inviti, præsertim si sint divites, benigni, liberales. Vide dicta *Casu 31. à num.*

3. Sed quid si Religiosus aut filiusfamilias habeat licentiam in lusu exponendi tres florenos, si cum iis lucratur triginta, an possit sine nova licentia

exponere triginta tres? *¶* Continuate eodem
 lusu potest, quia lucrum non censetur plenè
 acquisitum ante finem lusûs; lusu finito Reli-
 giosus non poterit omnes sine nova licentia expo-
 nere *Laym hic n. 6.*

2. Uxor, si non habeat bona paraphernalia vel
 alia propria, non potest plûs exponere, quàm
 maritus tacitè, vel expressè concedit; tacitè au-
 tem censetur concedere, quantum ejusdem con-
 ditionis fœminis concedi solet.

3. Maritus invitâ uxore ludens non pec-
 cat contra justitiam, sæpè tamen contra charita-
 tem, si obinde damnum notabile patiatur fami-
 lia, atramen qui à marito lucratur, non tenetur
 ad restitutionem, quia maritus ista validè exponit,
 et licitè.

4. Qui in lusu apponit monetam adulteram, *5.*
 tenetur restituere, quod lucratur, nisi voluerit
 substituere aliam casu quo perderet.

5. Qui lucratur rem, vel pecuniam furtivam
 a fure non mixtam suæ indiscernibiliter, tenetur
 eam restituere domino; in dubio, an pecuniæ sint
 furtivæ, præsumuntur non esse, quia delicta non
 præsumuntur. Qui bonâ fide non ipsam rem,
 sed pretium rei furtivæ à fure venditæ lucratur,
 potest retinere, quia fur erat Dominus hujus pre-
 tii, *ex l. si vias 48. ff. de furtis. V. dicta Cas. 55.*
cap. 12. Si verò scienter ludat cum fure, qui
 aliunde pro furto satisfacere non potest, tenetur
 restituere non ex re acceptâ, sed ex injustâ accep-
 tione, quia per lulum est causa, quòd fur fiat
 inhabilis ad restituendum. Si bonâ fide processit,
Tamb. Spor. num. 76. La Croix l. 3. p. 2. num. 1078.
 adhuc obligant ad restituendum lucrum; sed con-
 traria est; nam *1.* fatentur, furem habere verum do-
 mi-

minium pretii pro re furtivâ accepti, ergo illud validè exponit ad lulum, sicut validè exponit ad emendum triticum; aliàs enim vendens bonâ fide triticum teneretur pretium rei furtivæ restituere, etiamsi fur triticum consumpsisset, quod nemo dicit. 2. Si fur pecunias furtivas suis indiscernibiliter miscuerit, quamvis alias non habeat, validè eas exponit ludo, & collusor, qui eas bonâ fide lucratur, potest eas retinere; non enim teneretur eas restituere ex re acceptâ, quia fur erat eorum Dominus, ideòque eorum dominium alteri validè tradere potuit; neque teneretur ex injustâ acceptione, quia bonâ fide processit, ut supponitur. 3. Qui ex mutuo creditori debet 100. et si non habeat nisi decem, tamen eos validè exponit; ergo quamvis fur ex justiciâ pretium furtivum debeat Domino, si aliundè satisfacere non possit, tamen illud validè poterit alienare, quia est Dominus pretii.

6. *Conditio secunda*: Ut nemo injusto metu, vi, vel fraude cogatur ludere; qui enim injustè cogit ludere, si alter in lusu perdat, cogens probabiliter teneretur ad omne damnum, quia fuit ejus injusta causa; oppositum tamen etiam est probabile, si nempe utrimque fuit par periculum perdendi, & lucrandi: tunc enim lusus in se videtur esse justus, & damnum non tam sequi ex coactione, quàm fortunâ colludentis; hoc apud omnes indubitatum est, quòd coactus ad lulum, si quid lucretur, illud retinere possit, quia ex suâ parte nulla est injustitia, *Sanch. Less. dub. 2. n. 9. Salas dub. 6. n. 2.*

7. *Tertia conditio est*: Ut in lusu absit omnis fraus & dolus in tali lusu non permissus; ejusmodi fraus est chartas notare, abscondere, specula

taliter disponere, ut chartas alterius videas, fingere se imperitiosem, &c. hujusmodi fraudibus utens non tantum tenetur restituere lucrum, quod ipse fecit, sed etiam lucrum, quod alter absente dolo facturus fuisset pro rata scilicet spei; e contra si fraude utens perdat, poterit innocens id rata conscientiam retinere, quia ex sua parte ludus est justus; dolus autem in lusu permissus, aut potius astutia, tunc est, quando simulas te habere deteriores chartas, aut simulas metum, ut alter sponsonem augeat, vel e contra audaciam tuam sponsonem augendo facias alium a sponsonem delibere, aut si ex alterius negligentia chartas ejus videas, &c. in dubio, an dolus sit justus, standum est arbitrio viri in tali lusu periti, *Covarr. Medin. Lug. d. 31. à num. 33.* Si adversarius terret contra se in numerandis punctis, vel in accipiendo primo loco, non teneris monere, saltem si ita habeat ludi consuetudo, *Less. Sanch. l. 1. conf. c. 8. dub. 12.*

Quarta conditio est: Ut sit æquale periculum perdendi & lucrandi inter ludentes, hoc est, ut sit æqualis peritia, & exponatur æquale pretium; vel si quis sit altero peritior, debet plus pretii ponere, vel per alias faventes condiciones majorem peritiam compensare, nisi alter juri suo resignet, sicut omnes resignare, probabiliter docent *Covarr. reg. peccati §. 4. num. 6. Tolet. Nav. c. 20. num. 18. Tamb. lib. 8. rr. 2. c. 9. §. 1. num. 4.* Episo, quo spontè, hoc est, fraude vel metu non adacti ludant, sive sciant, sive non sciant alterius majorem peritiam; sibi enim imputent, quod cum eo, cujus peritiam perspectam non habent, ludere velint. Si autem unus sit quasi certus de lucro, aut simulet se imperitum, ut

idiotam ad ludum inducat, restituere tenetur lucrum, quia talis ludus est injustus; in ludo enim erga periculum perdendi emitur spes lucrandi: si ergo spes lucrandi sit quasi certa, nullum erit perdendi periculum, ideòque aperta inæqualitas in lusu. Idem probabilius tenet de sponfione, ut certus de eventu non possit sponfionem lucrari, nisi fortè alter dicat se esse certum; tunc enim *Cov. Nav. Dian. Lopetz. Sars. dub. 13. num. 9.* dicunt, alterum resignare juri suo; sed & in hoc probabilius contradicunt *Filliut. Molin. Lug. num. 81. La Croix num. 1068.* quia alter putat tibi id non esse satis legerium, & emis spem lucrandi erga periculum perdendi, quod tamen non adest, sicut si alter à te emat vitrum pro gemmâ, etsi dicas esse vitrum, non tamen potes accipere pretium gemmæ, sed vitri, neque alter resignat juri suo; quia si certò crederet esse vitrum, non daret pretium gemmæ; ergo dat invitus.

9. Ex dictis pro ulteriori resolutione Casus deduces sequentia: 1. Mævius certus de non futuro matrimonio Cajæ cum Titio non potest certare, quia non est æquale periculum perdendi, & lucrandi; si tamen tres, vel plures haberent spem probabilem sibi desponsandi Cajam, potest cum quolibet seorsim certare, quamvis certus sit, quòd cum uno tantùm possit perdere, à cæteris autem certò sit lucraturus. Ratio est, quòd nemini faciat injuriam, quilibet enim seorsim habet spem probabilem perdendi & lucrandi, *Sanch. Lug. n. 87.*

10. Omnes lusus, qui magis fortunâ, quam industria reguntur, ut alearum & similes, tam Jure Canonico, quam civili sunt prohibiti; la-

si tamen has leges non observantes non videntur peccare mortaliter, quia quoad ipsos ejusmodi leges non sunt in tanto rigore receptæ, *Sanch. Less. c. 26. dub. 1. Tamb. l. c. Lug. à num. 9.* Econtrà arctiùs ad non ludendum obligatur Clerici & Religiosi, per *Trid. Sess. 22. de Refor.* Non tamen statim damnandi sunt mortalis, nisi frequenter, nimis sumptuosè, aut publicè cum scandalo populi, aut gravi statùs sui indecentiâ ludant.

1. Qui aliquid lucratur lusu prohibito, tutâ conscientiâ id retinere potest, quia jura non invalidant contractum, sed tantùm præcipiunt, restitutionem fieri post sententiam Judicis, *Banner, Soto, Less. d. 3.* Econtrà qui lusit ad creatum, & perdidit, potest se tueri exceptione legis prohibentis, *Less. Nav. Lug. num. 70.* Si juraverit se soluturum; tunc enim contractus firmatur, obligatque jure naturæ, & civili. Si tamen mineris eum convenire coram judice, & aliter aliquid det, ne in judicio repetas, id justè timere potes, quia reverà habes jus repetendi, nisi juri cedis, quod est pretio æstimabile, *Spor. num. 82.*

4. Qui ludit animo nunquam solvendi, si quid lucratur, restituere debet, quia decipit in materia substantiali, nisi alter hoc sciat, aut etiam habeat animum non solvendi, tunc enim injuria per injuriam compensatur. Si ludo prohibito ludas animo quidem te obligandi, sed opponendi exceptionem legis alearum, vel solutum repetendi, ludus est justus, quia habes animum utendi re tuo, quod & alter facere potest, & voluntas implendi contractum non est de essentiâ contractus, *Lopez, Victoria. Sanch. dub. 5.*

13. §. Si lucrum ex lusu prohibito perceptum à te repetatur, & tu coram iudice negeste esse lucrum, vel lusu prohibito luisse, teneris nihilominus restituere, quia fraude, seu mendacio impedis, quò minus alter per sententiam iudicis recipiat, quod iustè perit; si tamen alter nec sententiam plenam habet probationem, non teneris taceri, nec quidquam restituere; quia tunc mendacium non impedit sententiam iudicis, sed defectus probationum, *Molin. d. § 14. Dian. R. num. 27.*
14. 6. Qualiter peccent, qui taxillos, charisfolia, & similia instrumenta absque gravi causâ subministrant ad lusus, ex quibus prævideantur blasphemix, perjurix, rixæ, fraudes, dilapidationes, dixi *Cas. 20. a num. 9.* Unde à potiori constat, peccare mortaliter eos, qui blasphemare vel pejerare solitis colludunt; imò *Tamb. & alii* dicunt, non tantùm collusores, sed & instrumenta præbentes in defectu ludentium teneri ad restitutionem, si fraudes vel alix iniustitix ibidem contingant. Idem tenet de Principe absque gravi causâ lusus noxios permittente. Si dicas: Princeps licitè potest permittere domos publicas meretricibus, imò tali casu licitum erit etiam privato ejusmodi domos meretricibus locare: ergo & permittere potest domos publicas lusoribus, quamvis in iis sciantur fieri plura peccata. *2. Tamb. sup. num. § 1. N. C.* Facilius homines se temperare possunt à lusu, quàm à carnis voluptatibus, & majora mala reipublice tenentur, si prohibeatur meretricium, quàm si domus lusoria: ergo major est ratio hoc, quàm illud permittendi.
15. 7. Ludere in Ecclesiâ lusum ibi specialiter non prohibitum, est tantùm veniale: exponere

spiritualia ad lufum eâ v. g. conditione, ut victus
teneatur orare quinquies Pater & Ave, audire
vel legere Missam pro defunctis, juxta *Lopez*
est mortale, consentit *Lug. num. 5.* Si alter ex-
ponat aliquid temporale, v. g. stipendium soli-
um vel etiam plus, alter verò Missam, quia pu-
tatur tunc esse periculum simoniæ, sed id meliùs
argant *Rodrig. Steph. Dian. r. 41. apud La Croix*
num. 1096. Nam non ideo res spiritualis æ-
quiparatur temporali, sicut non æquiparatur,
si Missa legatur pro stipendio; sed offertur
in pretio rei spiritualis loco temporalis alioquin
videnda.

C A S U S L X.

De Contractu societatis, Assicura-
tione, Fidejussione, Pignore,
Hypothecâ.

Nenius dat *Cajo* suas pecunias pro communi
lucro ad *Negotiationem*, assicurato capita-
lem vaccas cum obligatione de qualibet an-
ni dandi vitulum servato numero integro. 1.
Solata societate negotiator ob impensam frustra
operam aliquid de sorte retinet. 2. Fidejubet
pro pretium, etsi non sit periculum, ex post cre-
ditori aliquid offert, ut se à fidejussione liberet.
3. 4. Antè sententiam solvere renuit, eò quòd
vires, inter quos mulier, Prelatus, Religiosus,
&c. fidejusserint, & debitor impetrârit proroga-
tionem, vel sua bona dilapidare incipiat. 5.

R 5

Mer-